١٣ رمضان ١٣٢٧ — سه‌شنبه — ١٥ سنتابر ١٩٠٩

اقتصاد

نومر ١٢

№ 12

بهاسی:
١ یللغه ایکی صوم،
یارتی یللغه بر صوم.
نسخه‌سی یکرمی تین.
خارجگه ایکی الوش.
اعلان سطری یکرمی
بش تین.

Самара, Казанская ул. д. № 77 Контора редакціи «ИКТИСАДЪ».

آدرس: Redaction IKTICAD SAMARA (RUSSIE)

تجارت، زراعت و صناعتدن هم قریه حاجتلرندن بحث ایدر آیلق مجله‌در.

روزه

عثمانلی ادیبلرندن بری: «طوق اولان جمله عالمی طوق صانور، آچ اولان عالمده ایکمك یوق صانور» دیمشدر. بو سوز قسقه‌غنه ایسه ده پك معنالی و پك طوغری سوزدر. بونك چن معناسینی ایکی- اوچ کون مجبوری آچلق کورگان کشیلرگنه آڭلی آلاچقدر.

غالبا آچ قالغان کشینك بتون طامرلری بوشیدر، قلبینی بر قلتراو آلادر، هیچ قایدن بر لقمه تابماز کبی اولادر. کوندن کون ماهیتینی آرتوب مسکینلانه وارادر. هر نده آچلق کورمگان طوقلر ایسه دنیاده بویله کشی-لرنك وارلقندن بیله خبرلری اولمایدر. خلق آراسنده بوڭا دائر کچوك بر حکایه ده واردرکه، آنی شویله نقل ایته‌لر:

امیر بالالرندن بری یغلاب طورغان بر صارت بالاسینی کوروب ایپداشلرندن آنك نه ایچون یغلادیغینی صوراغان، ایپداشلری: آچلقدن یغیلیدر، دیه جواب ویردکلرنده امیر بالاسی، های آحمق پلاو ییسه نه اوله؟ دیه بتون عالمنی کولدره‌جك سوز سویلامش ایمش. بو البته بر لطیفه‌در. لکن طوق ایله آچنك احوال روحیه‌سینی هر کمگه آچیق آڭلاتمق ایچون ترتیب ایدلمش توغری بر لطیفه‌در.

رمضان شریفده مشروع اولغان روزه‌نك صاناب بتورمزلك حکمت و مصلحتلری جمله‌سندن بریده بو ایکینك برنچیسینی ایکنچیسینك احوالندن خبردار ایدوب برینی ایکنچیسنه طانوتمق مصلحتی اولدیغینی علماء کرام بیان ایتورمشلردر.

ایشته شونـك ایچوندرکه ، رمضاننك کوندزلرنده بتون بر یوزنده اولغان مسلمانلرنك ایك بایلرینك بیك خانه‌لرنده آچلق وصوسزلق حکم سورمکده در. کیچلرنده ایسه هر بر حاللی و اقتدارلی مسلماننك اوینده فقیر ومسکینلر قوناق اولمقده‌در. بای وبارلی آراسنده مناسبت حاصل ایتمك ایچون بوندنده آرتوق بر تدبیر اولورمی ؟

جناب تعالی عموما بنده‌لرینی روزه ایله تجربه ایدوب آچلماق و ایچملك تابه‌قدن عاجز قالغان هائله سعادتندن بسبتون محروم اولغان فقیرلرنك حاللری ایله طانشدردیغی صوکنده نصاب ایه‌لرینه زکوة، فطرنی واجب ایـدرك فقرانی قایغورتمق ایچون بولنه اولدقینی آنلره صریح آکلاتمشدر .

اسلام معیشتینك ایك کورکام جهتلرندن بریده بایلر ایله یارلیلر آراسنده حسن مناسبت تأمین ایتمکدر. آوروپا معیشتنده بو ایکی طائفه آراسنده حسن مناسبت اولمدقندن آوروپالولرنك کوبسی آوروپا معیشتندن ممنون دگللردر. شریعت اسلامیه بو ایکی صنفنك آراسینی تیکزلامشدر. برینی ایکنجیسینك حقیقی دوستی ویاردمجیسی ایتمشدر. حتی اوزینك وهیالینك قدر کفایه‌سندن هم بورچندن آرتوقنی کسب ایتکان هربر مسلمان ، فقیرلرگه کیگلك ایتمك وخیرانغه صرف ایتمك ایچون، دیه کسب ایتمکده‌در. بوندنده آرتوق فقرا حالینی قایغورتمق اولورمی ؟

فقیرلرنك حاللرینی قایغورتمق اسلامنك بر رکنی اولدقی ایچون فقرانك اسلام بایلرینه منتی ایدرگه هیچ برتورلی حقی یوقدر. فقرانك خدمتلری بایلرنی قایغرتوب ایسه بایلرنك سعیلری وکسبلری فقرانی قایغرتوبدر. بویله ایسه بونلرهر ایکسی بر برینه یاردمچی اولان قرداشلردر.

ایشته رمضان شریفنك روزه سی بو ایکی صنف آراسنده قرداشلکنی یلدن یل یاکارتمق ایچون الوغ واسطه‌لرنك بریدر. روزه‌نك اصل مشروعیتی بونك ایچون اولماسه‌ده آنك عالم اسلامغه بو جهتدن اولغان خدمتی‌ده تقدیر اینوب بتوررلك دگلدر. بونك سایه‌سنده عالم اسلام آوروپاده اولغان صنف نزاعلرندن بر طرفـده قـالاچقدر. بشقه حکمت ومصلحتلرینه بوکا قیاسدر.

جناب تعالی باشلادیغمز روزه نی شاداق اوزرنده تمام ایدرگه میسر ایتکای ایدی .

اسرافدن شکایت

ادارەمزگە توننەردن عبدالبر اطاوی جنابلری بر حکایەچك کوندروب بزم قوناق صیلامق توغروسندە اولغان اسرافلرمزدن بحث ایتەدر. مجلەمز کچوك اولغانغە کورە بویلە حکایەلرنی عینا درج ایتمك ممکن دگلدر. شولای اولسەدە مسئلە دقت ایدیلەچك مسئلەلردندر.

حکایەدە آولغە بر قوناق کیلسە آنك ایچون آللی آرتلی بر یولی بش-آلطی یردە آش حاضرلندیکی بیان ایدیلەدر. ذاتا بو اش یالگز توننەردەگنە دگلدر، هر یردە واردر. معتبر کشیلر کلگاندە یاکە بایرام کونلردە هر قریەدە کونگە اون و یکرمی حتی قرق یرگە آش حاضرلنوب هر قایوسندە قوناق اولنەدر. بر قریەدەگنە اوچ-دورت کون ایچندە ایکی یوز اویگە کروب چقغان کشیلردە واردر.

هر اویدە ضیافت ایچون اوچ صوم مصارف طوتلغان تقدیردە بر قریەدە آلتی یوز صوم مصارف طوتلغان اولادر. اگر بویلە قوناق یلغە ایکی بایرامدە ایکی مرتبە کلسە آنك حرمتینە، دیە هر یل ملك ایکی یوز صوم صرف ایدلگان اولادر. ایشتە عبدالبر جنابلری بونی اسرافدن صانیدر. بویلە اسرافلرنك اهالینك اقتصادی جهتلرینە آرتوق تأثیر ایتدیکی هر کمنك معلومیدر.

مذکور حساب بر قریەنك مصارفینی کورستمکدەدر. اگر معتبر و مقبول کشیلردن بری بر اویزدنی یاکە بر گوبیرنانی صیاحت ایدر ایسە آنك ضیافتینە و حرمتینە بش-اون دانە مسجد یاکە مدرسە صالورلق بایلق صرف ایدلمکدەدر. بو بایلق معتبر بر کشیگە حرمت یوزندن صرف ایدلدیکی ایچون یرندە ایسەدە لکن یالگز اوشنی اوستینە آشاملق یولندە صرف ایدیلدیکی ایچون هیچ کمسەگە فائدەسی اولمغان روشدە اسرافدر.

اگر بو قدر مالنی آنچە کوینچە جیوب بارتسینی اولسەدە حرمتلو کوردیکمز کشیگە ویرسەك ایدی آنی بر یولی بایتمش اولور ایدك، شوکرە ایکنچی بارتسی ایلە آنك صرفینە مکتب و مدرسە کبی عامەگە فائدەلی نرسەلر بنا ایتمك یاکە عینا ایدلگانلرینی تربیە ایتمك ممکن اولور ایدی. ایشتە عبدالبر جنابلری شول توغریدە فکر صرف ایدرگە دعوة ایتەدر.

بزم روسیە مسلمانلرندە آشاملق ایتمك توغروسندە یخشیغنە انتظامدە

واردر. عادی وقتلرده کوب یرده کو-
نینه ایکی چای بر آش ایله اکتفا ایته-
لر. کرک حفظ صحة جهتندن کرک اقتصاد
جهتندن قاراسوق بو آش معقولدر. بونی
ایکی ایچمک بر آشامق دیه تعبیر ایدلسه
کونینه ایکی آشامق اسرافدندر، دیگان
سوزگه‌ده خلاف دگلدر.

لکن نه ایچوندر قوناق صیلامق
طوغروسنده بو قاعده بوزیله‌در. قوناق
صیلامقده آش وقتی اصلا رعایه قلنمیدر.
مجلس وقتلرینی دائما امام افندیلر تعیین
ایتسه‌لرده نه ایچوندر وقت رعایه
ایتلمیدر. شونک ایچون مجلسلر بربولی
آلتی آرتلی اولوب کوبسی اسراف
اولادر هم شونک ایچون قوناقلرده
کونینه یدی سکز توشده صیلانماسه‌لر
اوزلرنچه عیلاب کیته‌لر.

بو آش عصر سعادتده‌ده شوبله
میدی، بزگه معلوم اولمادی. «دعوتنی
قبول ایتمگان کشی جناب تعالیگه عاصی
اولور» کبی سوزلر واردر. لکن اول
وقتلرده آش وقتلدن بشقه‌ده دعوة
ایتمک عادتی وارایدیمی، معلوم دگلدر.
فقط عربلرنک آش وقتلرینی تعیین
ایدوب هر قایوسینه بر اسم ویردکلری
هم آشنک وقتینی رعایه ایتدکلری ثابتدر.

عبدالبر افندینک دیدکینه کوره
وقتلی وقتسز صیلاشمق یالگز بر
سادتدر. بارلی اول خلقی آنک راضخود
لرینی صوقرانوبغنه طوتمقده‌لردر. اگر
آش، صو وقتلری ترتیب‌گه قویلسه قریه
خلقینک اقتصادینه کوب فائده اولور ایدی.

خلق آرتمق و عمل

خلقنک آرتمقی مقدارنده عملده
آرتمق لازمدر. یوقسه عمل ایله استعمال
آراسنده موازنه یتوب بر جهتدن فقرانک
کوبایمکینه و ایکنچی جهتدن اسراف
و تکلفلرنک آرتمقینه سبب اولمقدر.

خلقنک آرتمقی ایله استعمال نرسه
لرینه خصوصا ایگونگه احتیاج آرتمقده‌در.
بو ایسه الکده اش‌که کرمگان یرلرنی
اشکه کرتورگه یاکه آنک محصولینی
آرتدرمق ایچون آرتوق کوچ و سرمایه
صرف ایتارگه مجبور ایته‌در. لکن یالگز
مصارفنی کوب طوتمق ایله دائما محصولنی
آرتوق آلمق ممکن دگلدر. یرنک قوة
انباتیه‌سی تورلی نرسه‌لر ایله یخشیر-
تلوب یوقاری بر درجه‌گه کلگاچ آنی
آرتدرمق ایچون نه قدر کوچ و پاره
صرف ایدلسه‌ده آنی کوب آرتدرمق
ممکن اولمایدر. بو وقت بالضرور
ایگوننک بهاسی آرتوب آنک ایله برابر
یخشی یرلرنک « رینتا » لری یعنی
« قله » وکیلرلری کوتاریله‌در.

معلومدرکه، ایگون ایچون کوتار-
یلگان قیمت حقنی هر بر استعمالچی
تولارگه مجبوردر. لکن استعمالچیلرنک
کوبراک قسمی اشچیلردر. بناءً علیه رینتا
نک کوتارلمکینه تاثیر ایدوچیلرده
اشچیلردر. برنچی درجه ضرور نرسه‌لر-

نك قیمتلانمگی اشچیلرنك معیشتلرینه‌ده الوغ تأثیر ایته‌در. آنك ایچون الكده آلغان بهالرینه‌نرسه‌لر قیمتلانگاچ الكده آلغان قدرلی نرسه آلا آلمیلر. بناءً علیه استعمال مقدارینی آزایتوغه طوغریسی آچلی توقلی یوررگه مجبور اولالر.

کوب وقت خلقنك آرتمقی ایله اشچی قول کوبایوب خدمت حقینك توشماگینه ده سبب اوله‌در. اگر اشچیلرنك آرتمقینه متناسب اشلرنی و سرمایه‌نی‌ده آرتدرلماسه اول وقت اشچیلرنك حاللری بیگراك نچار بر حالگه کیله‌در. زیرا هر نرسه الکگی‌دن قیمت اولدیقی حالده اش حقی الکگی‌دن آرزان اولدیقی ایچون اشچیلر الکگی معیشتلرندن برمه بر قصیلورغه مجبور اوله‌لر. بو وقت اشچیلر آراسنده تمام فقیرلك حکم سوره‌چکدر.

اشچیلرنك اش حقی آرزانلنمق سببلی اش خواجه‌لرینك طابشاری آرتاچاقدر. بو ایسه آنلرنك اسراف و تکلفلرینه سبب اولاچقدر. دیمك خلقنك آرتمقی بر جهتدن خلقغه فقیرلك کتورمکده و ایکنچی جهتنده اسراف و تکلفنی کوبایتمکده‌در. ایشته شونك ایچون خلقنك آرتمقی مقدارنده عملنی‌ده آرتدروب عمل ایله استعمال آراسنده موازنه‌نی صاقلامق دنیاده مسعود یشامق ایچون برنچی لازم شیلردندر.

تجارت

تجارت قاعده‌لری

بوندن بر ایکی یل الك بر ترك غزته‌سنده تجارت حقنده اوزون مقاله‌لر نشر ایدلگان ایدی. مذکور مقاله‌لر اوزنچه مهم و فائده‌لی کورلدکندن اوز تلمزگه ترجمه ایده‌رك اولغان و اولاچق تاجرلرمزغه بلکه بر آز فائده‌سی اولور امیدیله « اقتصاد » واسطه‌سیله نشر ایتمکنی مناسب کوردم.

« ع. د. »

تاجر نچك اولورغه؟

تجارتنی آنسات بر اش دیب طن ایتمك خطادر. تاجر اولمق هر کمگه میسر اولمایوب بلکه بونك ایچون اوزگده بر نیچه تورلی صفتلرنی بولندرمق لازمدر.

تاجر اولغانلرنك هر کمدن آرتوغراق سلامتلکی بیرنده، زیرك وتیرن فکرلی، چداملی و استقامت ایبه‌سی ملایم طبیعتلی، آغر باصلی، کوار یوزلی، غایت کچیاکلی، تربیه‌لی، قارشوسنده‌کی آدمنك تلاکینی کشف‌که اقتدارلی، کوردیکی هر یاخشی اصول وترتیبنی تطبیقغه هوسلی، خلق قاشنده الك مقبول اولغان نرسه‌لرنی هر تاجردن الك اویلاب طابمق، هم الك ییغلی و الك اوچسوز واسطه‌لر ایله بولندرمق خصوصنده مهارتلی اولورغه تیوشدر.

استقامت، تجارتده الك لازم اولغان نرسه‌در. یالغانلاو، آلدالاو، حیله قیلو، هر نرسه‌دن کوب فائده کوتو ومنفعت پرستلك تجارتنك الك زور دشمانلریدر. تجارتنی منفعت پرستلك ایله قائم، دیوچیلرگه، آلدامق آرقاسنده بایوغانلرنی سویلوچیلرگه هیچ ایناناماگز. تجارت منفعت پرستلك‌که توگل بلکه ناموس ه: اقتصادغه طوناپلو وگوزل اداره قیلوغه، زیرك ومعلوماتلی هم گوزل اخلاقلی بولوغه محتاجدر. بونی ییك یاخشی بلورگه و اصلا تردد ایتماسکه تیوشدر.

تجارت یالگز شخصی منفعتکه خدمت ایتدیکی ایچون توگل، بلکه عموم منفعتینه‌ده خدمت ایتدیکی ایچون تقدیر وتحسین اولنور. مگرچه آنچه‌لی بر ناموسسز آلدافچی تاجرنك سرمایه‌سی هر زمان تهلکه‌ده یوزده اون - اون بش ایله اکتفا ایتکان لکن وجدانلی همده استقامتلی بر تاجرنك آنچه‌سی قاصه‌سنده‌در. بو «ایکی برده ایکی - دورت» کبی حقیقتدر.

تجارت یالغز سرمایه ایله توگل بلکه اعتبار ایله‌در. اعتبار قازانمق ایچون ناموسلی اولمق شرطدر.

(آخیری وار.)

اداره - تجارتکه حاضرلنه‌چك کچوك شاکردلرمزگه تجارة قاعده‌لری ایله باشدن آشنالنه تورمق تیوش اولدیقی ایچون م. د. افندینك کوندردیکی مقاله‌لرنی مع الممنونیة درج ایترگه قرار ویردك.

تجارة خبرلری

بو یل روسیه‌ده مال بازارلری کوتارلمکده‌در. مکارجه یارمونکه‌سنده قزل مال آرشیننه بر تین، بوصتاو صومینه ۵-۱۰ تین، قاپچی صومینه ۳-۷ تین، جیتن نرسه‌لری صومینه ۵-۸ تین، کیز نرسه‌لر صومینه ۱۵ تین، جون پودینه بر صوم، آیویکه‌لر صومینه ۲۰-۳۰ تین، کونلر صومینه ۵-۱۵ تین طوقالقلر صومینه ۵-۱۰ تین کوتارلمقده‌در.

اوشانداق آقچه بازارلری‌ده کوتارلمکده‌در. اقتصادی وسیاسی قورقنچلرنڭ بتمکی سببلی بیرژالر باطرلاندیلر. غربی آوروپا بیرژالرنده روس فوندلرینه اسپروس قوتلیدر. پاریژ بیرژالرنده ایسه روسیه‌نڭ تجارة کاغذلرینه ده اسپروس قوتلیدر.

روسیه کاغذلری کوب فائض ویرگانلکدن اجنبی سرمایه دارلری آنکا بیک قزینه‌لر: خصوصا روس کاغذلری نمسه‌لر طرفندن بیک اعتبار قازاندی. ایشته فوندلرنڭ کوتارلمکینه سبب بودر.

روسیه ایله انگلتره‌نڭ سیاسی یاقنلاشقلری روسیه‌گه مادی واقتصادی فائده‌لر ویره‌چکینه کوره روسیه‌نڭ تجارة کاغذلرینه‌ده پاریژده اعتبار آرتمشدر. بونلر بارچه‌سی کیله‌چک ایچون امیدلی احواللردندر. ایکی اوچ یل بر طوقتاش تجارتده سکته اولدقندن اشلر هر یرده آغرلشمش ایدی. بوندن صوڭ اشلر یخشیلانسه‌لر کرک.

بو کونگه قدر یالڭز روسیه‌ده گنه دگل بتون آوروپاده صناعت وتجارتده سکته وار ایدی. بوده بتون دنیا بر بازار حکمینه کردیکی ایچوندر. ایکی-اوچ یل طوقتاش کوریلگان ضررلرغه چدای آلمادان کوب کشیلر اشلرینی توقتاتورغه مجبور اولدیلر. بوکون ایسه تجارة اینک تازا قوللرده‌گنه قالغانغه کوره سوداگرلرگه هر یرده یخشی انابت واردر.

بو اش البته تجارتنڭ آلغه کیتمکینه یاردمچی حاللردندر.

یارمونکه و آنڭ تاریخی

«یارمونکه» دیب قانون ایله یا که عادت ایله تعیین ایدلگان مخصوص وقتده هر تورلی مال ایله سودا ایتمک ایچون هرکمگه هیچ مانعسز رخصت ایدلگان سودا اورنینه دیورلر.

تجارت قانوننده یارمونکه، اوشبو طریقه طوغری تعریف ایدلمش ایسه‌ده آنك بازاردن آیرماسینی یخشی آچق کورساتالمامشدر. یارمونکانك بازاردن آیرماسی اوچ جهتدندر. برنچی آیرما وقتلرندن درکه، عادتده بازارلر هر هفته‌ده بر کره یا بر نیچه کره اولوب بر نیچه ساعتدن آرتق دوام ایتمیدر. یارمونکا ایسه بر اورنده یلده بر کره اولوب کوب اولسه یلده دورت کره‌دن آرتق اولمایدر.

ایکنچی آیرما طاوارنده‌درکه، بازارغه کوبراك وقت آشاملق، ایچملك نرسه لری، واق قریه نرسه‌لری چغاریلادر. یارمونکاغه ایسه هر تورلی مال چغادر.

اوچونچی آیرما سوداگیرلرنده‌در. بازارغه نیره یاق سوداگیرلری گنه چغوب ماللری ایله یرلی استعمالچیلرنی‌غنه رضالندرالر. یارمونکاغه ایسه ایك براقدافی زاود وفابریقه خواجه‌لریده حاضر اوله‌لر.

یارمونکه بیك ایسکی وقتلردن بیرلو واردر. اصلی کوچبه معیشت وقتنده وجودکه کلمشدر. کوچبه‌لولرنك دائمی طورا طورغان بر اورنلری اولمغانغه کوره بر مخصوص اورننی و مخصوص وقتنی بیلگولاب آلش ویرش ایچون شول اورنغه جیولورغه مجبور ایدیلر. کوچبه‌لکدن چقغان طائفه‌لرده‌ده خلق سیراك اولطورغان و یخشی یوللر اولمغان طرفلرده صاتو آلو یارمونکالرده ایتوله‌در.

بویله طرفلرده یوللرنك نچارلقی امینیتسز-لکی، طالاو و اوغرلاولرنك کوبلکی، استعمالچیلر ایله عملچیلر آراسنده توغریدن توغری مناسبتنی اوزگانلکدن بونلرده یلده بر کره کوربشوب یللق حاجتلرینی صاتوب آلوب قالورغه مجبورلردر.

بورون زمانلرده قوری تجارتی هر برده کروانلر آرقلی اولمشدر. اول وقتلرده کروانلرنك چغاچق کونلری شهر و قریه‌لرده، اولاچق وقتلری هر کمگه آلدان معلوم ایدی. شونك ایچون مذکور وقتغه کروان توقتالاچق یرگه هر طرفدن هر تورلی خلق جیولوب شونك اوزلرینه کرك ماللرنی و طاوارلرنی بریللق حاضرلاب قالورلر ایدی. ایشته یارمونکالرنك اصلی بوندندر.

قرون وسطی‌ده یارمونکالر غربی آوروپاده بك شهرة تابمشدر. زیره اول وقتلرده قوم و قبیله‌لر آرسنده اوز آرا محاربه‌لر اوترش وطالاملر اولغاننقدن یوللرده هیچ کمنك مالینه امنیت قالمامش ایدی. یول طالاولر عادت حکمینه کرمش ایدی. شونك ایچون سوداگیرلر واراچق یرلری اولسه مخصوص بر وقتده کوباو برگه جیولوب صاقچیلر یاللاب صاقچیلر قول آستنده اوزلری طاوارلری ایله برگه یولغه چغارلر ایدی واراچق یرلرینه واروب بللق آلش ویرشلرینی تمام ایتکاچ بارچه‌سی اتفاق ایله اویلرینه قایتالار یاکه ایکنچی بر شهرگه کیته‌لر ایدی.

سوداگیرلرگه بویله یورمك بیك

مصارفلی اولدقندن آنلرك بش اولمقی ممکن دگل ایدی. شوڭا کوره آندی عمومی تجارتلر بلن‌ه بر با ایکی کره اولور ایدی. روسچه یارمونکه‌نڭ لغت معنی سیده بونی آڭلاتمقده‌در.

عادتده یارمونکه‌لر عبادت اورنلر نده‌اواوب دینی بایرام کونلر ینه توغری کلتورلمکده اولمشدر. بونڭ سببی سودا-گیرلرنڭ هر طرفدن عبادتکه‌دیه جیولغان کشیلردن فائده‌لنمقلر یدر. صوڭره عبادت اورنینه تجارت اهلی کلگان سوداگیرلرگه روحانیلر هم حکومت حامیلك کورستمشدر. عبادت برنڭ تجارتدن پوشلینه آلمغانلر، ماللرنی بولسه آفاتلردن صاقلامق توغروسنده تورلی تدبیرلر ایتکانلر. ایشته شونڭ ایچوندر که، بو کونده یارمونکه‌لر روس بایراملرینه توغری کلتورلمکده‌در.

بوصوڭ وقتلرده تیمر یوللر پوچته و تیلیغرافلر تأسیس ایدیلوب مملکت ایچنده ترتیب، نظام وامنیت وجودکه چققاچ یارمونکه‌لر هلدن یل تنزلگه باشلادی. زیره یارمونکادن باشقه یرده‌ده آلش ویرش ایتمك هر وقت ممکندر. سوداگیرلرگه صاتمق، آلمق. ایچون یللق یارمونکه‌نی کوتوب توررغه هیچ بروجه قالمامشدر. صوڭره یارمونکه‌گه مال یورتمك غایت مشقتلی ومصارفلی‌در. بونڭ اوستینه دخی یارمونکالر سوداگیرلر ایچون خوفلی‌در. آنڭ ایچون یوقغنه سببلر آرقلی، بهالر بوزولمق عادتی واردر. کیلورگه‌تیوشلی بر مال وقتنده‌ کیلمیشده آلمای قالسه نرسه‌نڭ بهاسی کوتاریلوب کیته‌در. زور آلوچیلردن برنیچه‌سی کلماسه نرسه‌نڭ بهاسی توشوب کیته‌در.

ایشته اوشبولر ایچوندر غربی آوروپاده کوب یارمونکه‌لر بابلمشدر. بو صوڭ وقتلرده بزم روسیه‌ده‌ده تیمر یوللر صالونغان طرفلرده یارمونکه‌لرنڭ قدرلری یلدن یل کیمومکده‌در. بر وقت آنلرنڭ بسبتون یابیلاچقنده شبهه یوقدر.

تجارت مکتبلری

روسیه‌ده بوکون تورلی تجارت مکتبلرندن اوقوب تمام ایتوب چققان کشیلر ۳۱ مڭدن آرتوق حساب ایدلمکده‌در. بونڭ اوستینه حاضرده روسیه‌ده موجود ۲۹۰ قدر تورلی تجارت مکتبلرنده ۵۳ مڭدن آرتوق شاکرد اوقمقده‌در. بونلر آراسنده ۱۵۳ کشی مسلماندر.

۵۳ مڭ آراسنده بالگز ۱۵۳ مسلمان بیك آزدر. آنڭ ایچون مسلمانلردن عددچه کوب درجه آز اولغان یهودلردن ۱۴ مڭ قدر کشی اوقمقده‌در. شولای اولسه‌ده طورمانڭ بر اکی بخشی دیورلرکه، بونلرنڭ آزلقلری اوزلری ایچون

یخشیدر آنڭ ایچون هر نرسه آز ایکان وقتنده قدرلی اولادر، اگر بو ۱۵۲ کشی مکتبلرینی گوزل تمام ایتوب ملتلرینه خدمتکه کرشسه‌لر ملت آراسنده آنلرنڭ قدر و حرمتلری کوب اولاچقدر.

مکر بونلر تعطیل وقتلرنده بر آز مسلمانچه ادبیات ایله شغللنوب اوزلرینڭ بلدکلرینی مسلمانچه تألیفلر ایله قرداشلرینه آڭلاتورلق درجه‌ده قلم صاحبی اولمقلرینه لازمدر. ایشته شول وقتده ملت آنلرنڭ قدرلرینی بحق تقدیر ایته‌چکدر هم شول وقت آنلر بزم مسلمانلرغه اوڭ آیاق اولاچقلردر.

سیار ویستافکه

روسیه‌ده اولغان فابریق و زاوود خواجه‌لرینی یاقن شهرده اولغان بازارلر ایله طانشدرمق هم ترکیه استعمالچیلرینه روسیه ماللرنی کورسه‌تمك مقصدیله پاراخود شرکتلرینڭ بری اوشبو یلنڭ نویابر و دیکابر آیلرنده سیار ویستافکه آچمقچی بولنه‌در. ویستافکه گوزل پاراخودلرنڭ برنده یاصالوب دیڭز قریلرنده اولغان شهرلرنڭ همه‌سینه توقتالوب بر نیچه کون قالاچقدر.

پاراخود توقتالغان وقتلرنده کوندز فلاكلر ایله کیچ الکتریق اوتلری ایله زینتلانه‌چکدر. زورراق پورتلرده موزیقه‌لر اوینالوب قاراغوچیلرنی اوزینه جلب ایده‌چکدر. ایشته تجارت بابنده اجتهادنڭ بر نمونه‌سی بودر. تجارتنڭ اڭ اولوغ قاعده‌لرندن بریده مالنی کشیکه کورساته بلمکدر. نه طریق ایله اولسه اولسون سوداگر اوز مالینه بازار ازله‌رگه تیوشدر. سیار ویستافکه ایسه بوڭا یاردمچیلرنڭ برنچیسیدر. شوڭا کوره بوڭا اشتراك ایدوچیلر کوب اولاچق ایمش. دقت ایدیله‌چك ماللردندر.

یاڭا آچلغان ایشلر

قزانده بلغار نومیره‌سی آستنده « پول » کتبخانه‌سی، مینزله‌ده بازار اورامنده گالانتیرینی رمنده « سعادت » کتبخانه‌سی آچیلمشدر. هر تورلی کتابلر ایله تجارت ایته‌لر.

استرلیطمانده برادران اوتامیشفلر خانه‌سنده « نور » اسمنده یاڭا تیپوغرافیه هم مجلد خانه آچلدی هر تورلی ایشلرنی قبول ایته‌در.

هم ایسترکلکده قارشو بر جمعیت آچو حقنده اوستاف یراپکه‌سی شوبیرنالورغه ویرلدی. موصلککه استرلیطامقنڭ معتبرلری کردیلر.

«اقتصاد مخبری»

صناعت

مسلمانلرده قابلیت

بوری اویزی بایغوجه ژولصی قارمان قریه‌سی احمد نور نامنده مکتب ابتدائیه‌نی بتوروب چقمش بر عوام بالاسی، کندو اجتهادی ایله آوله اصلا- گوچی بر روس تیمرچیسینه بر ایکی آی یاردمچی اولوب اشلادیده اوز آلدینه آلاچق صالوب تیمر اشینه باشلادی.

بر ایکی ییل صوکنده اوزینک اجتهادی سایه‌سنده یخشی غنه تیمر یشوره بلوب هم کمنک تلاگان اشینی بلوب اوزینی اوگراتمش روس تیمرچیلرندن کوب اوستون اولوب چقدی.

بو ییل آشلق صوغه تورغان ماشینه اشلادی ماشینه‌سی فابریق ماشینه‌لرینه رقابت ایتار درجه‌ده‌در. فابریق ماشینه-لری اوچ آت قوتی ایله آغر اشلدیکی حالده، احمد نوری افندینک یاصاغان ماشینه‌سی ایکی آت قوتی ایل‌ده یک بیگل اشلمکده‌در. اشینه کوبراک اشلنه‌در.

احمدنوری افندی آشلق تازارته تورغان ماشینه‌لرنی‌ده یک ماطور اشلیدر. اشدن چقمش آشلق صوغه تورغان ماشینه‌لرنی یک یخشی توزاته‌در.

بو مکتوبده اصلا مبالغه فلان یوقدر.

امام ضیاءالدین ختم‌اللین سلامف.

اداره — روسیه مسلمانلرنده بویله استعداد و قابلیتنک وارلقنده اصلا شبهه یوقدر. جناب تعالی‌نک اولوغ نعمتی اولغان بویله استعداد و قابلیتنی ضایع و اسراف یاتقرغان ملت جناب تعالی حضورنده مسئول اوله‌چقدر. سورة التکاثرنک آخرنده جناب‌تعالی بونی بزگه آچیق آگلاتمشدر.

قزان ویستافکه‌سی

آوغوستوس بایلرنده سیاحت ایتوب قزان ویستافکه‌سنی کوردک. ویستافکه‌ده مسلمان نرسه‌لریده واردر. بز وارقدرسنی برده قالدرمایچه اوشبونده درج ایدرگه قرار ویردک.

میلکا پرامیشلنست شعبه‌سنده مسلمانلردن اوشبو کشیلرنک نرسه‌لری واردر: مماداش اوبازنه صالحش قریه-

صندن شمس الدین بکچنتایفنك قزخاتون زینتلری، صماتو یوصنوش قریه‌سندن شاکر سلطان مرادفنك آغاچ صاوتلری؛ چیسطاپول اویازنده برقلی قریه‌سندن عزة‌الله تحفة‌الله اوغلینك مونچالا آرقانلری، تاقطالی‌دن جلال‌الدین احسنف‌نك کول وچیتالری، بوقاری نیکیتکین قریه‌سندن سیف‌الدین علیمف‌نك مونچالا کوللری، کیازلی قریه‌سندن نورالدین جلال الدین اوغلینك آربا کوپچاکلری، عبدالخیر میکنی خیرفندك چانالری، امباس اویزنده قامقانك فصاح‌الدین عمادالدینف‌نك چاباتالری؛ تنوش اویزنه بناصال ژولصننوی پراولینیه‌سنده صابر مهدیف‌نك ژبالکا هم صارتیر وفکاسی.

کروهنی پرامیشلننست شعبه‌سنده قزاندن عرف‌الدین مگنی علیفنك بالالر اوینچقلری، سلطان یحیین‌نك کلاپوش وبورکلری، عثمان سالییف‌نك شمایل لری، احمد صفا بهاءالدینف‌نك، عارف‌الله مینکین وسلطان یحیین‌ارنك چیتوك کاوشلری، محمد احمرف‌نك هرنورلی صابونلری قویلمشدر.

زیه‌ستوالرنك خصوصی پالیونلرنه آلابوغه اویزی موردوا استانسه‌سندن سلیمان اسماعیلف‌نك پاراوای دژیغاتلی قویلمشدر.

دخی کروبنا پرامیشلننست شعبه سنده یکاترنبورغ‌دن تارغاوی دوم برانیه آغافورفلرنك مامق شاللرهم کریژاوالری؛ قزاندن تارغاوی دوم علییفلرنك هم عبدالقادر سعدیفلرنك چیتوك کاوش وکلاپوشلری واردر.

غربطونف مطبعه‌سی طرفندن مسلمان حرفلریده قویلمشدر. بو حرفلرنی غربطونف مطبعه‌سندن قویوب املا گو-چیلر مسلمانلر اولغنی ایچون بونیده مسلمانلر اهی جمله‌سندن صانامق ممکندر.

ویستافکه‌غه قدر ۱٤۰ صناعتخانه‌لر وصناعت مکتبلری اشتراك ایتمشلر. بونلر آراسنده بالگز الوغ تارخان صناعتخانه‌سی مسلمان نرسه‌لری قویمشدر. بتون ویستافکه‌ده آلطی یوز فبرمانك نرسه‌سی واردر. شونلر آراسنده مسلمانلرغه تعلقلی اولغانلری ایشته اوشبو مذکورلردر. بز بونی قاتالوغ‌دن آلوب درج ایتدك.

ویستافکه‌ده نرسه بیك کوب قویلغان بالگز کوزدن اوتکارمك ایله آنده نه وار نه یوقنی بلوب بتورمك ممکن دگلدر. شونك ایچون هر کم اوزینه تعلقلی شعبه‌ده اوزینه کرکلی اشلرنی اهمیت ایله تفتیش ایته‌در. مثلا سوت فبرمالری صوتیچیلرگه ضرور قوراللرنی تفتیش ایته‌در. قایماق آیرمق، مای آچلامق ایچون ایك صوالا چقارلغان ماشینالر یوقمی، وار ایسه حاصیتی‌نه، بهاسی نیچوك شونلرنی تفتیش ایله‌وقت اوتکارادر. آول خلقلری ایگون قوراللری تیگراسنه ایلانوب وقت کیچوره‌در هم تیوشیه بودر.

شونك ایچون ویستافکه بخشی یاکه یمان دیب هرکنه‌ده قطعی حکم ایته آلمیدر. ویستافکه‌ده قریه حاجتی ایچون کرکلی

نرسەلر بيك كوب ايدى. دۆيگاتل برلە ايلانگان اون تگرمانلرى هم ايگون كيبدرمك ايچون ياصالغان تورلى ماشينالر دقت ايدبلەچك نرسەلر دندر.

زيمستوالرنڭ پاوليونلرندە اولغان نرسەلر قريە خلقى اشلەگان، ديب اينانماز لق درجەدە در. بونلرنى كوردكدە انساننڭ استعداد و قابليتنە خيران قالماق ممكن دگلدر.

هوا كيمەلرى

قرق-ايللى يل مقدم آتسز، پارسز يوريطورغان آربەلر ياصالاچغينى سويلاگان كشيلردن كولەلر ايدى. بوكون ايسە ايليكتريقلى افتامابيللر، ايليكتريقلى تراموايلر كوز آلدمزدە يوريمكدە لردر.

بوندن بش يل الك فرانسوزلر هوادە اوچوب نرسە طاشيمق ايچون كيمەلر ياصامق خيالينە كرگانلر ايدى اول وقت انگليزلر اوز اوزلرينى طويە آلماينچە كولديلر. بوكون ايسە بونڭ مقدمەسينى انگليزلر اوز كوزلرى ايلە كورديلر.

كوبدن دگل بلەريونڭ ايڭ الك اولەرق مانش دينگزينى صاع وسلامت كچمكى انگليزلرنى زور اويغە قالدردى. توغريسى قورقتدى. بوكون انگليز غزتەلرى «لوندنغە كوك طرفندن هجوم اولسە نە اش قيلەچقمز» ديە بارچەسى شونى قايغرتادر.

گيرمانيەدە فونتسەپلين، فرانسيەدە بلەريو ولاتام كبى كشيلر مذكور واقعەدن صوڭ بيك باطرلنديلر، بونلرنڭ كيمەلرى اوزلرى استگان طرفغە يورى آلادر. فن ايەلرى بويلە كيمەلر ايلە ۷۲ ساعت ايچندە آمريقاغە واررغە ممكن اولدقنى بيان ايتەلر. فقط محيط اطلاسى اورتاسندە كيمالر توقطالوب لازم نرسەلرينى آلا بيلەچك بر كاراب طوتمقنى لازم كورەلر.

آوروپادە هر نرسە كونلاشوب ميدانغە چغادر. اون يل الك فرانسەدە «برنار» هوا كيمەلرنى قوشلرغە تطبيق ايدوب ياصاديقى زمان گيرمانيانى قورقتمش ايدى. شونڭ ايچون گيرمانيە پك تيز وقتدە صەپەلين كبى الوغ ذاتلر يتشدردى. صەپەلينڭ اوستون چقمقينە كونلاشكان فرانسوزلار ياڭادن ياڭا كشف و اختراعغە باشلاديلر. بو وقت سانتوس دومونلر آندن صوڭرە بلەريو ولاتاملر ميدانغە چقديلر.

بويل كوبدن دگل فرانسيەدە «رەنس» شهرندە هوا كيمەلرينڭ ياريشى اولدى. بو ياريش ميدانينە هر طرفدن عسكرلر، ديپلوماتلر، معلملر وغيرلر جيولغانلر ايدى. كيمەلر بونلرنڭ كوز آلدلرندە هنرلرينى كورستديلر. هانرى فارمان يوز سكسان كيلومترولق يولنى اوچ ساعتدە بش مينوتك يوروب ايللى بڭ فرانق مكافات آلمشدر.

بو یارشده فرانسوزلر اوستون چقدیلر. دینگز آستی کیمەلری اختراعنده هم افتامابیل ده ده فرانسوزلر آلدغه چققانلر ایدی. بوڭا سبب فرانسوزلرده اختراعچیلرغه حرمت واعتبار اولدقیدر بونی شوندان آڭلامق ممکندرکه: اوشبو یارش میدانینه فرانسیەنڭ رئیس جمهوری فالیەر جنابلری بالذات اوزی حاضر اولوب اختراعچیلرنی تبریك ایتمشدر. موسیو بلەریو آڭا اوزینڭ خدمتکارلرینی تقدیم ایتدکده فالیەر جنابلری آنلرنڭ قاب قارا قوللرینی قصوب کورشوب آنلرغه اظهار تشکر ایتمشدر. بویله واقعەلر البته اختراعچیلرنڭ کوڭللرینی کوتارمکده در.

آوروپا غزتەلری

بو کون بتون آوروپا غزتەلرنده اوشبو کیلەچکده وجودکه کیلەچك هوا فلوطلرندن بحث ایدیلەدر. آنڭ فائده و ضررلری صانالادر.

بعضلرینڭ دیدکلرینه کوره، بویله هوا فلوطلری یاصارغه هیچ بر احتیاج یوقدر هم اولمیەچقدر. آنڭ ایچون بلدن بل پاراخودلرنڭ یورشلرینی آرتدرالار. اگر زور کاراپلرغه الکتریقه تطبیق ایتارگه موفق اولسەلر غامبورغ دن آمریقاغه ایکی کونده یتشمك ممکن اولاچقدر.

صوڭره بو کونده ساعتینه یوز بکرمی چاقرم. بر یورگان الکتریق پویزدلری واردر. بونلر وار ایکان هوا فلوطلری ایچون مال توکمك حماقتدر.

بعضلرینڭ دیدکلرینه کوره، هوا فلوطلری وجودکه چقسه بریوزنده امنیت بتەچکدر. دشمانلر یاکه شارلاطانلر اوچوب کیلوب شهر اوستینه ایکی اوچ بومبا طاشلاسەلر بتون معصوم خلقلرنی خراب ایتەچکلردر.

بعضیلرینڭ دیدکلرینه کوره، هوا فلوطلری دینگز فلوطلری کبی اولاچقدر. دینگز فلوطلری ایلەده بتون دنیانی خراب ایتمك ممکندر. لکن خراب ایتکان بر کمده یوق. زیرا هرشیدن اوستون نظام واردر. آوروپالولر جیولوب هوا فلوطلرینی یمان یولده استعمال ایتمازگه ایتکان تقدیرده اوصاللرغه جزا ویررگه قانون یاصایەچقلردر. بونی یاصارغه هم وقتدر.

ایشته بو توغریده شول طریقه افکار مختلفدر. لکن نه اولسه اولسون اولەچق بر اشنڭ اولمقنده شبهه یوقدر. هوا کیمەلری عسکر ایچون، آلدان یول قارارغه کوز اولەرق استعمال ایدیلەچکدر. بو جهتدن هر مملکت ایچون لازمدر. بالونلرنی هر حکومت قبول ایتمش ایدی. هوا کیمەلرینی (آئەروپلان)لرنی ده قبول ایتسەلر کرك.

بالونلر ایله آئەروپلانلر آراسنده آیرماز وردر. آئەروپلانلرنی باشقارمق آنسادر، یوریشی تیزدر. بالونلار ایسه

پك بهالی هم مصارفلیدر. ادزلری زور در. آنی طوترمق واوچورمق ایچون کوب خدمتکارلار لازمدر. شونك ایچون کیلەچکدن هر برده بالون اورنینه هوا کیمەلری قبول ایدیلەچکنە شبهه یوقدر.

تورمەلردە صناعت

بزم روسیەدە اك مشهور جنایت اوغرلمقدر. شونك ایچون تورمەلرنك کوبسی اوغرلقدە عیبلانمش کشیلر ایلە طولودر. اوغرلمقنك باش سببی هنرسزلكدر. ایسرکلك ایلە هنرسزلك آراسندە اسیر قالغان کشیلر ایرکلی ایرکسز کشی نرسەسینە قول اوزانمقدەلردر. ایشتە شونی ملاحظە ایدوب تورمەلر حضورندە آریستانتلر ایچون مخصوص صناعتخانەلر آچلمقدەدر. استگان آریستانتلارغە شوندە هر تورلی هنرنی اوگرانەلر. طریشوب اوگرانگان آریستانتلار شوندە اشلاب چقغاننك صوکندە اوزلرینە رأس مال اولورلق آقچە حاضرلیلر. بوایسە اوغریلقدن طویلمق ایچون کوب وقت سبب اولمقدەدر.

آریستانتلرنی ایسرکلکدن و بشقە جنایتلردن طویلورغە وعظلمك ایچون هر وقت آنلر حضورینە روحانیلرغە کرمك ممکندر هم قانونچە مطلوبدر. احوالی مساعد اولغان یرلردە تورمە ایچندە مکتبلر آچوب اوقو یازو اوگرتکان یرلردە واردر. بونلر بارچەسی آریستانتلرنی اشکە کرتمك ایچون اشلانگان تدبیرلردر.

بوکون روسیەنك خربیە نظارتی عسکر ایچون کرکلی نرسەلرنی تورمە صناعتخانەلرندە اشلرگە قانون ترتیب ایتمشدر. بو اش وجودکە چقغان تقدیردە تورمەدە اولغان صناعتخانەلرنك اشلری کوب آرتاچقدر. هیچ اولماسە تورمەگە کروب برنیچە آیلر کیچورورگە مجبور اولغان مسلمانلر شول صناعتخانەلردە اشکە اوگرانسەلردە گوزل اولور ایدی. بر جهتدن اوزلرینە ایکمك ایکنچی جهتدن وقت کیچورورگە بر سبب اولور ایدی. البتە تورمەلردە مسلمانلرنك ممکن قدر آز اولمقلری مطلوبدر.

زراعت

نباتاتنڭ عمری

نباتاتنڭ عمرلرینی برنیچه قسمگه بولمك ممکندر. برنچی ساچکان وقتندن تیشولگانچه گه قدر اولغان وقتی. ایکنچی بویغه اوسوب تارماقلانغان وقتی. اوچونچی چچك وقتی. دورتنچی اولگورگان وقتی. بشنچی وفات ایتکان وقتی.

ایگون ایله شغللنگوچیلر ایچون بو وقتلرنڭ بارچه‌سنده ایگونلرنڭ نرسه گه محتاج اولدقلرینی بلمك لازمدر. برنچی درجه‌ده اورلوقلرنڭ عمرینی تحقیق ایده‌لم:

اورلوقلرنڭ طش صورتلرنده آیرمه‌لر اولسه‌ده آنلرنڭ اوز آرا اورتاق صفتلریده واردر. هر اورلوق بتون بر نباتدن عبارتدر. هر اورلوقده آندن وجودکه کیله‌چك نباتنڭ تامری، صباقی و یافراقلری واردر.

بر بورچاقنی صوغه صالوب یومشاتقاننڭ صوڭنده آنڭ طشقی قابوغنی (یاریسینی) بیگلچه قوبارمق ممکندر. قابوغنی آلغاچ اورلوقنی اورتالا ایکی الوشکه یارمق آنساندر. بو ایکی الوش آراسنده توبان یاقده برقاراچق واردرکه، اورلوقنی یارغانده ایکی الوشنڭ برنده قالادر. ایشته شول قاراچق اوساچك نباتدر. آنڭ تامری، یافراقی هم صباقلری بارچه‌سی شونده‌در.

بغدای و آرشلرده قابوغی قوبماسه‌ده اورلوقنی بویغه یارساڭ توبان اوچنده بر طرفدن اوزونچه قاراچق کوریلمکده‌در. غالباتوسی صاری یاشکلت اولادر. ایشته شول قاراچق اوساچك بغدای و آرشلردرکه، یوقاری طرفنده توریلگان یافراقی وصباغی اولوب توبان طرفی تامریدر.

اورلوقنڭ کوبراك قسمی «آش» آتالغان آق اونلی نرسه‌دن عبارتدر. اورلوق ایچنده یاشرلگان نبات نه‌قدر نازلی ایسه‌ده صغوق و بلیغه چداملیدر. مگر اورلوقده دم و بووش اولماسقه تیوشدر. قوری اورلوقی آرتوق قزسه‌ده یاکه اوزاق صالقونده طورسه‌ده آنڭ ایچنده اولغان نبات ئولماینچه همان ایسان قالادر. والحال تیشلوب اوسوب زورایغان نبات بونلرنڭ برینه‌ده طاقت توتا آلمیدر.

اورلوقنی دملی یرگه، دملی چوپراككه یاکه بووش کاغذلر آراسینه

صالوب قویلسه بر نیچه وقتدن صوڭ آنڭ اورگانی یعنی بورونلاب تیشوله باشلاغانی هر کمنڭ معلومیدر . اورلوقنڭ بویله تیشولیکی ایچون مخصوص شرطلر واردر. برنچیسی صو یوتمق در. شونڭ ایچون اورلوقلرنی اوردرمك ایچون بووش نرسه‌گه قویله‌در. صو یوتغاچ اورلوقلر زورایوب بورته‌لر. بر قداق قوری اورلوق‌نڭ یارتی قداقدن بر قداقغه قدر صو آلدیقی ثابتدر. هم بر چیلاك قوری اورلوقدن چیلاك یارم آرتوق بورتکان اورلوق چقه‌در.

بورتکان اورلوقنڭ تیشولمه‌کی ایچون آنڭ آرتوق صالقون یا که آرتوق یلی اورنده اولماقی ضروردر. بورتکان اورلوقنی بازده بوز اوستینه صالساق کوررمزکه، آنده آنلرنڭ بعضیسی تیشولسه‌ده بیك اوزاق تیشلوب کوبـی تیشولمایینچه قالادر. شولایوق ٣٥ ـ ٤٠ غرادس یلی‌ده اورلوقلر تیشولمیدر.

اورلوقلرنڭ ایڭ ییڭل تیشولمه‌کی ٢٥ ـ ٢٨ غرادس یلی‌ده‌در؛ ١٠ ایله ٣٥ آراسنده اولغان باشقه غرادسلرده یلی آز یاکه کوب اولغانلقدن اورلوقلر بیك اوزاق تیشوله‌لر.

مخصوص مقدارده اولغان یلیلقدن باشقه دخی اورلوقلرنڭ تیشولمکی ایچون هواده کرکدر. بورتکان اورلوقنی هوادن آیراچق مای ایله قاپلاساق یا که اورلوقنی ایچنده صو اولغان تیران صاوتقه صالوب هوادن آیرساق نه قدر کوتساك‌ده اورلوق تیشولمایه‌چکدر. بونڭ سببی شولدرکه: اورلوقلری تیشولگان وقتلرنده بزنڭ کبی هوا صولامقده‌اردر. هوا اولمادی ایسه آنلرده انسان کبی وفات اولالر فقط نباتات انسانغه قاراغانده اوزاغراق جان دیره‌در.

بونلرنی بلدکدن صڭره ایگوننی ساچکان وقتلرده بونلردن فائده‌لنمك ممکن اوله‌چقدر. هم اورلقنی نه ایچون دملی یرگه ساچالر، نه ایچون آنی ایرته ـ یاز کونی یا که صوڭ ـ کوز کونی صالقون وقتلرده ساچمیلر، نه ایچون اورلقلرنی آرتـق تیران کومدرمیلر؟ بونلرنڭ سببلری شول یوقاریده سویلادکمزدن یخشی آکلاشلسه کرك .

یر اشلمکده قاعده‌لر

ایگون ایچون یر حاضرلگان وقتده رعایه‌سی تیوش اولغان عمومی قاعده‌لر واردرکه مجموعسی اون ایکی قاعده‌در. بز آنلرنی بونده صاناماق‌اولامز:

١) یرنی ممکن قدر ایرته صوقالامقدر. یر صوقالانوب نه قدر اوزاق یاتسه شول قدر محصولی یخشی اولادر. آنڭ ایچون چوب چارلر و تیرسلر ایگون ساچکانچه‌گه قدر یخشی چروب

اولگرادر. اگر صوك صوقالانسه یر اوستنده اولغان اولنلرنك چروب اولگرماو احتمالی واردر.

بوڭا باشقه دخی چوب، اولنلارینك اورلوقلری بر یولی تیشلمایچه آقرن آقرنغنه تیشلادر شوڭا کوره اگر ساچو وقتینه قدر آز وقت قالسه اولن اورلوقلرینك کوبسی تیشولماینچه قالوب ایگون ساچکاچ یرگه تیشلوب ایگونگه ضرر ایتمك احتمال واردر. بو تقدیرده بردن ایگون چوبلی اولوب ایکنچیدن محصولی کیم اولاچقدر. یا که اوطامق ایچون کوب کوچ قویمق لازم کلەچکدر. شونك ایچون طرش خواجەلر یرلرینك صبانغه دیگانینی کوزدن صوقالاب قالدرالر. ترلك یورتمك ایچون پارنه قرینه احتیاج یوق یرلرده پارنه قرینیده کوزدن صوقلاب قالدرالر.

۲) ایرته صوقالامقنك الوغ فائدەسی اوله‌سه‌ده هیچ وقت آنی یربووش ایکان وقتده باشلامق تیوش دگلدر. یووش کوینچه صوقالامق خصوصا اوزلی بالچقلی یرلرده ضررلیدر هم یرنه قدر آغر اولسه شول قدر آنی یووشلی صوقالامق خوفلیدر یووش یر قایش کبی کیساك کیساك قوپوب واتولماساق درجەده قاطی قاطادر.

قاطی هم طغز یرلرنی قوری کوینچه صوقالامقده ییگل دگلدر. بر جهتدن اوّلده واتولماساق کیساکلر بولوب قوپادر. ایکنچی جهتدن خدمتکارلر ایچون وخدمت حیوانلری ایچون بیك آغردر. طغز یرلرنی اشلامك ایچون ایك یخشی وقت طشدن کیبوب قابوقلانغان اما ایچنده دم قالغان وقتدر. طغز یرلرده بو حال اوز اقغه واریدر شونك ایچون اگاه تورمق تیوشدر.

یرنه قدر ییگل اولسه شول قدر آنی یووش یاکه قوری کوینچه اشلامك قورقنچسزدر ییگل قومسال یرلرنی کیبکاچ اشلاوگه قاراغاندە یووشلاته اشلامك یخشیدر.

۳) قرنی کوزدن صوقالامق ایچون وقت تابارغه طرشورغه کرك. صابان ایگونلری ایچون اولغان یرلرنی کوزدن صوقالاب قالدرمق هر بر خواجەغه لازمدر. کوز سورلکان یر قش کونی طوڭوب قصیلوب آنده واق یارقلر حصولگه کیله‌در. بو ایسه یاز کونی اشلاگانده آیرم قومبقارغه آیرلمقینه هم هوانك اچینه ایرکون کروب یرمك سبب اولادر. بوڭا کوره یرده آلماشنو تیز حاصل اولوب قوة انباتیەسی آرتادر. تجربەلی خواجەلر یر طوڭەق محصولنك کوبلکینه سبب اولدقینی کوبدن بلمکدەلردر.

کوز سورمك ینه شول جهتلردن فائدەلیدر که: یومشاق یر کوز هم یاز اوزینه صونی ایرکونلاب سڭرادر. بناء علیه کوز سورلگان یرلر قوریلقدن آرتوق ضررلنمیلر. بو خصوصا

قوریلق یش اولغان یرلرده اهمیتلیدر.

قاطی یرلرده کوز سورمك بیگراك اهمیتلی‌در. آنك ایچون قاطی یرلرنی یخشی ایتوب حاضرلمك بیك آغردر. بویله یرلر کوز سوریلوب قالسه قش کونی طوك آبی تمام اشکه کرته‌در. بونده شونی‌ده خاطرده توتمق تیوشدر که: کوز کوننده طغز یرلرنی ده یووش کویچنه صوقلاماق قورقنچلی دگلدر. آنگ ایچون طوك اشنك یتشمگان یرلرینی اوزی یتکرادر.

٤) یر اوستونده چوب اولسه یاکه تسمید ایچون تیرس صالونغان اولسه آنی یرنچی صوقالاوده صایراق صوقالارغه تیوشدر. آنگ ایچون چرپلر تیران کوملسه لر آگا هوا ایرشگانلکدن تیز چری آلمیدر صوکره آگا یردن دم کلمازلك درجه‌ده صای‌ده صوقالامسقه تیوش. آنگ ایچون یوشلك اولمغانده چوبلر اصلا چرمایچه قالاچقدر.

اگر یر اوستنده چوب اولماسه آنی اوّل مرتبه‌ده تیران صوقالارغه تیوشدر. زیره بو وقتده هوا آرتوق یورگانلکدن یرنگ قوة انباتیه‌سینی آرتدراچق آلماشنولر یرده تیز راك حصولگه کله‌چکدر.

غزته لردن

«ناوی ؤریمه» غزته‌سی ایگون خواجه لرینه بویل ایگونلرینی آشغوب آرزان بها ایله صاتماسقه مصلحت کوره‌در. آنك ایچون آرغنتین ایله آفستراليانگ ایگون احوالانی معلوم دگل بونلرده اولغان احوالاننگ عمومی بازارلرغه تاءثیر ایته‌چکنده شبهه یوقدر.

بزگه آوروپادن کلگان خبرلرگه کامل اشانورغه یارامیدر. بو خبرلر آوروپا سوداگیرلرینگ ایلا کلرندن سوزیلوب چقادر آنلر بزم ایگونلرنی ممکن قدر آرزان حق ایله آلمق ایچون تورلی خبرلر چغارمق احتمالی واردر. شونگ ایچون مذکور طرفلرده ایگوننگ احوالندن خبر آلمق اهمیتلیدر.

حقیقتنی بلمك ایچون «ایکانومیست روسی» اداره‌سی آرغنتین ده اولغان اوزینگ مخبرینه تیلیغرام ویروب اوشبو جوابنی آلمشدر: «هر یرده ألی ساچالر، بویل که یمی ایگون ساچولغانی حاضرگه معلوم دگل. رسمی خبرلر یوق. معتبر کشیلر اوز فکرلرینی ایرتا - سنوب ایتمایچه طورالار. دوکون یاغیا - بلانك طرفلرنده قوریلق اولغانغه کوره ایگونلرنك کورنشی اشانچسزدر. شمال واورته طرفلرده یغمورلر وار. خلق یاگادن ساچوگه باشلادی. تفصیللی یزچته‌ده‌در.»

بو جوابدن آگلاشلدیغینه کوره آرغنتین‌نك بعض طرفلرنده ایگونلر اشانچسزدر، زیراس ایگون آرغنتین‌ده‌ده، آمریقاده‌ده هم آوروپاده‌ده یوقدر. شونك

ایچون روسیه‌ده ایگون قیمت اولوق احتمالی واردر، دیدر.

«ناویه‌ۋریمه» نڭ بو خبرندن وطنداشلرمزنڭ نه قدر تفتیش ایدوب طوردقلرینی کورمك ممکندر. ایشته خبردارلق بویله اولادر.

بزم ایگونلردن کملر فائده‌لنه‌در؟

«بیرژاوی ۋیدمست»ڭ نه‌سینڭ خبرینه کوره فینلاندیه‌ده استعمال ایدلمکده اولغان اورنلرنڭ قاپچقلرنده هر برنده آمریقا یاکه نمسه فبرمالرینڭ کلایمه‌سی صوغلمشدر. بزم پایتختدن بر اقن اولغان فنلاندیه‌گه آمریقالولر یا که نمسه‌لر اوز ایگونلرینی آشاتمیلر. بلکه روسیه‌لولرنڭ کوچلری ایله ایگوب ساچلمش، قاراب اوستورلمش، صوغوب صاتولمش ایگونلرینی

آمریقالولر ایله نمسه‌لر قولدن قولغه آرزان بها ایله آلوب اون یاصاب اوزلرینه کیوری، قیمت بها ایله صاتوب قالدرالار.

شولای اولسه‌ده فنلاندیه‌لولرغه آمریقا ونمسه فبرمالرینڭ اونلری روس اونلرندن آرزان کیله‌در. اولا روس ایگونلرندن اون ایتوب آمریقالاشدرلمش اونلرنی روس اونندن قاپچق باشینه بر صوم آرزان صاتالر. ایکنچیلی روس قاپچقلرنده بش پود اون اولغانده آمریقا قاپچقلرنده یوز کیلوغرام یعنی آلطی پود اون اولادر. دیمك فینلاندیه‌لولر اوننڭ قیمتندن‌ده، اولچاوندن‌ده فائده ایته‌لر. شونڭ ایچون آنده روس اونی یوق حکمنده‌در.

بوننڭ ایڭ عجبی شولدرکه: آمریقالولر روسیه‌[illegible] نینی آلالر، اوزلرینه اوشبو راصحه‌ذری ایله برابر اونلرینی آلوب کیته‌لر، ینه کیتوره‌لر. اوشبو روسیه‌ده روس اونلرندن نچه الوش آرزان صاتالار! بوڭا سبب نه در؟ بوڭا جوابنی اوقوچیلرمزدن اوتنه‌مز.

АРХЕОГРФ АХМЕТЗЯНОВ МАРСЕЛЬ ИБРАГИМОВИЧ
КАЗ АНЬ

قریه حاجتلری

بوکون قریه حاجتلرینك برنچیسی مکتبدر. هر قریه‌ده، هر محلّه‌ده محلّه خلقینك اجتهادی ایله صالونغان مکتب واردر. مکتبلر نه قدر کچکنه اولسه‌لرده بر محلّه‌نك اوقو یاشندن، اولغان بالالرینه یته‌چك درجه‌ده‌در. مسلمانلر مکتب بناسی توغروسنده هر بر ملتدن آلغه چقمشلردر. بوده اسلامنك اوقو اوقتوغه تحریض ایتمکی، علمنی هر بر مسلم و مسلمه‌گه فرض ایتمکی سایه‌سنده‌در.

بزم روسیه‌ده محلّه‌لر کچکنه‌لردر. ایکی یوز ایر جانغه مسجد آچوب محلّه یاصارغه رخصتدر هم کوب محلّه‌لرده ایکی یوزدن کوب آرتوق اولمیدر. نفوس آرتمقی بزم روسیه‌ده یوزگه ایکیدر. دیمك هر محلّه‌گه دورتدر. بز احتیاط ایچون بونی ایکی الوش ایتوب آلیق. هر محلّه‌گه‌یلغه سکز نفوس آرتسون، بونلرنك یارتیسی قزلردر. بناءً علیه هر محلّه‌ده هر یل دورت ایر بالا آرتوب طورمقده‌در. دیمك مکتبنك برنچی صنفینه کره‌چك هر یل دورت ایر بالا یتشوب طوراچق.

محلّه مکتبلری دورت صنفلی اولسه‌لر هر صنفده دورت شاکرددن مجموعسی اون آلطی شاکرد اوقورغه تیوشلی اولادر. محلّه مکتبلری نه قدر کچکنه اولوب حفظ صحة قانونلری کامل رعایه ایدلگانده بیله بزم محلّه مکتبلرینك بناءلری اون آلتی شاکرد ایچون کوزسنمه‌یه‌چکدر. دیمك محلّه مکتبلرینك بنالری اوز شاکردلری ایچون یته‌چك درجه‌ده‌در. بشقه محلّه شاکردلرنی آلورغه مجبورده دگلدر. آنك ایچون هر محلّه اوز شاکردی ایچون اوزی مسئول اولمق تیوشدر. بو تقدیرده هر محلّه‌نك شاکردلرینی اوز مکتبلرینه کرتوب اوطورتساق بارچه‌سی یخشی اورناشوب بته‌چکلردر.

طوغریسی بزم مسلمانلر مکتب بناسی طوغروسنده الك مترقی حکومتلرنی بیله اوزمشلردر. آنك ایچون ایکی یوز رئوس‌که بر مکتب کوب حکومتله

یوقدر. صوڭره مکتبلرنڭ ایری اولوب دورت بش قریه‌گه بر اولمقینه قاراغانده واق اولوب هر قریه‌گه توگل هر محله‌گه بر اولمقی اصول تعلیم فنلرنده اڭ ممدوح حاللردندر. آنڭ ایچون اوقوچیلرغه مکتبلرنڭ یاقین اولمقی اڭ مناسب حاللردندر. بشقه حکومتلر بونی اجرا ایده آلمدقلری فقط اویله اولدقده معلملر یتشدرمك کوچ اولدیقی ایچوندر. بونڭ ایله برابر مصارفینڭ آرتوقلغی در. هر ١٦ کشی ایچون بر معلم توتمقغه قاراغانده توقسان کشی ایچون بر معلم توتمق مصارفچه کوب یڭلدر.

بزم حرمتلو بابالرمز بونلرنڭ بارچه‌سینه قارشو کوکراکلرینی کیرگانلر. محله قارتلری مکتبنڭ هر تورلی مصارفینی اوستلرینه آلغانلر. محله‌نڭ امام افندیسینه بالالرنی مجانا اوقوتمقنی اوستینه آلغان. اوشبو طریقه همت سایه‌سنده بزم بابالرمزغه مکمل بر حکومتنڭ اهلی آلمغان اشلرینی اشلامك میسر اولغان. بزم روسیه مسلمانلرنده بر ایکی یل اولسون مکتبکه کروب مکتب معیشتنی کورمگان کشی اصلا یوقدر. دیمك بزم بابالرمز مکتب صالمق توغروسنده قصور ایتمدکلری کبی بالالرینی اوقوتمق توغروسنده کیمچیلك ایتمگانلر. فقط اول وقتلرده اوقومق اشلری ترتیبلی اولمادیقی ایچون اوقوغان کشیلرنڭ کوبسی یازوده تانومایچه چقمشلردر. بو کمچیلك بابالرمزده اولمایچه یالڭز اول وقتلرده یازو طانومق وطانوتمق ایچون کوب سبب داعی اولمدقنده‌در. اللك زمانلرده یازوغه احتیاج یوق حکمنده اولمشدر. شونڭ ایچون یازو بلگان کشی ایله بلمگان کشی آراسنده کوب آیرما اولمامشدر. بو صوڭ یللرده ایسه یازوغه احتیاج کوب آرتدی. یازو بلگان و طانومغان کشینڭ اصلا قدری قالمادی. بویله آلماشنوغه سبب خلقنڭ حقوقی آرتوب تورلی اورنلرغه وتورلی وظیفه‌لرغه اهل اولوب اشنی باشلادقیدر. هر حکومتده خلقنڭ حقوقلی اولمقی معارف ابتدائیه‌نڭ کوتارلمکینه سبب اولمشدر. بزم بوکون اوقو یازوغه احتیاجمزنی بیانغه‌ده حاجت یوقدر. بز اوقوغه بیك محتاجلرمز. فقط بزنڭ اڭ محتاج وقتمزده مکتبلرمز انحطاطغه باشلادی.

کوب یرلرده امام افندیلر بالالرنی اوقوتمقدن باش تارتدیلر. محله قارتلریده مکتبنڭ راصخودلرینی قارامقدن باش تارتدیلر. ترقی عصرنده کورساتلمش بویله انسانیتسزلکلر آرقاسنده بابالرمزنڭ مکتبلری بوش قالدی. اوقوماغان کشیلر کوبایدی. بوکون اوقته باشلاماق محلده اون آلطی غنه بالا توگل اوطز قرق بالا وار، بارده وقتنده اوقوتمغاننڭ ضرری. الککی مکتب بونلرغه اینڈی کچکلك ایته، مکتبلر کچکنه، زورنی صالمیلر فلان وفلان طاوش کوتاریله‌در.

بونلر بارچه سی وظیفه‌لر اونطولغاننك نتیجه‌سیدر. هر محله‌نك امامی اوز مکتبینه کروب اوز محله‌سنده اوزلغان بالالرنی اوقوتمقنی اوزینه وظیفه بلسه ایدی هر قایوسی وقتنده اوقی وارسه ایدی مکتب‌ده کچکلك ایتماز معلم‌ده کرکماز ایدی.

قریه‌خلقی ایچون محله‌مکتبلری آچوب امامله‌ردن اوقوتوق مصارف جهتندن کوب بیکلدر. مگر امامله‌رنی صایلاغان وقتده اوقتورلی کشبنی صایلامق تیوشدر. اگر امام افندیلر ملتنی آیاب هر محله‌نك امامی همة ایدوب اوز محله‌سینك اوقوچیکینه کلگان بالالرینی مکتبینه آلوب اوقو، یازو اوگراتسه بیك تیز وقتده خلقمز دیننی صافلار قدرلی معلوماتلی اولاچقدر. وقت اوزغانی یوق هر محله‌نك مکتبنی آچوب اوقته باشلارغه بیك وقتدر.

اومارطه چیلق

بورون زمانلرده اومارطه قورتلرینی اورماندن ازلاب طاوب اوزلرینی طوزدروب باللرینی جیوب یورگانلر. اول وقت حاضرده‌گی کبی قورتنی آصراو بولماغان. انساننك عقلی ترقی قیلغاچ اومارطه تربیه‌لمك اصولی چقغان.

بورون زمانه اولدیقی کبی حاضرده‌ده مالا وسیه‌ده «آبرتو» اصولی ایله قورت تربیه قیله‌لر. شویله که: قورتنی کچکنه کبسکه (قوش) اومارطه‌لرغه یابوب یوبل کوبه‌ی آیرسه شول قدر اوتکان بلغی اومارطه‌لردن قورتلارینی چغاروب طوزدروب بیاروب بتون باللرینی آلالر.

بزم بو طرفلرده ایسه زورراق کبسکه اومارطه‌لرغه یاباللرده باللنگ یارطسنی قورتلرنك اوزلرینه قشقه آزقغه قالدروب یارطسینی غنه آلالر. بو اصول قورتلرنی توزدروب هلاك ایتمگانگه کوره اولگی اصولدن فائده‌لیدر.

اومارطه‌چیلق آوروپالولر قولینه کرگاچ ترقی ایدوب بورونغی قوش اوماطه‌لر اورنینه کوب تورلی یاشچك اومارطه‌لر دنیاغه چقدی. اوزون، طاباناق، راملی «دادان» اومارطه‌سی قارارغه وجبسطارتورغه اوگفا براق اولدیقی ایچون آنی استعمال ایدرگه مصلحت ایته‌لر. آنی زیمسکی صبلسکو خازایستوننی اصقلادلردن هم چاصتنی ماستر‌لردن یاصاتوب آلمق ممکن اولغان کبی قولینه بالطه وپچقی طوتا بلگان کشی اوزیده یاصی آلادر. باری اولچاولرینی گنه بلورگه کرك. بز بوطوغروده ایکنچی وقت یازارمز.

هر قورتچیغه قورتلرنك نه‌اشلگانلرینی قاراب تجربه آلمق ایچون هم صاقلق آنا حاضرلمك ایچون تجربه‌اومارطه‌سی یاصامق ضروردر. آنی بررام صبوهلی‌غنه ایتوب آلطی تاقطادن یاصالادر. قورتلرنی برده قوزغاتماینچه‌غنه قاراب طورمق ایچون ایکی جان تاقطه‌سینی

آچلمالی باصاب آنکا پیالا راملار قویلادر. شوندی اومارطه‌لرده جای بوییده دورت - بش دانه صاقلق آنا حاضرلمك ممکندر. شویله که: قوتلی اومارطه‌دن یموروقه صالنوب کوزانکه‌سی طومالانمغان بر رامنی بالی وبتون قورتلاری ایله آلوب مذکور اومارطه‌غه قویلادر. هم یووش قانات ایله باشقه راملردنده آنکا قورت صالنادر. فقط آنده آنانك بولماوینه دقت ایتمك تیوشدر. صوکره طومالاب ایکی کون قارانغی اورنده طوتوله‌در. شول آراده قورتلر آنا یوقلغینی سیزوب یمورقالی کوزنکه‌لرنك برسینه آنالق یاصاب آنا تربیه‌سینه کریشه‌لر.

مدت تمام اولغاچ آنا چغوب اومارطه آنالی اومارطه بولادر. ایکی کوندن صوك ترەزه توبینه قویوب خدمتکه یبررگه‌ده یاریدر. شوندی اومارطه بش قداق قدرلی بال اولسه ایونك قارانغیراق طنچراق ... چماهنده قش چغا آلادر.

(آخری وار)

« ف . فخری »

صاد باغچه‌سی

بوندن مقدم اقتصاد صحیفه‌لرنده سبزوات باغچه‌سی حقنده بر قدر معلومات ویرلمش ایدی. حاضر ایسه صاد باغچه‌سی حقنده هم بر قدر شیلر یازمق اوله‌مز.

باغچه‌چیلقغه کریشه‌چك کشیلر ایچون باشلاب کرکلی قوراللردن بر قازیر ایچون عادی کوراك، آنگلیسکی فوروچ کوراك، تیمر طرناوچ، قصقه هم اوزون صاپلی ماتیکلر، یاندرلغان تیمر چبق، عادی وکیك تشلی سناکار، باغچه‌غه مخصوص قایچی، پچقی، آشلاما پاکیسی، صادیلنیك، توپراق وکامپوست طاشور ایچون تاچکه (بر کوپچاکلی آربا) حاضرلمك کرك اوله‌در.

صوکره باغچه‌نك چیتلرندن ایکی جیر بولوب آلنور. بونلرنك بری ایراق ساچمك ایچوندر. ایکنچیسی آشلانغان (یالغانغان) آغاچلارنی اوطرتور ایچون اولوب بونکا پیتومنیك دیولور. اوراق ساچار ایچون یخشی طوپراقلی قوری یر خاصرلب یاکارتورغه تسمیب ایدرگه کرکدر. باغچه یرنی یاکارتمق ایچون الك یخشی نرسه کامپوستدر. کامپوستنی هر تورلی چوب چاردن یاصالور: کول، تیرس، اشکاتورکاکیساکلری، توزان، بلچراق، یمش قابقلری، حیوان اچندن چققان نرسه‌لر، سوباك یاپراق وتیرس. بونلر هر بری کامپوستقه کیته‌در. باغچه‌ده پیتومنیك یانینه بر اورون حاضرلب بونلرنی تیگز ایدوب اویارگه کرك. اوستینه ۴ ویرشوك قدر طوپراق صالنور واوستندن یاموی تیرس صوی وصابونلی صو کبی بلچراق صولر ایله قویارغه کرك. یلینه بر

ایکی مرتبه ایلاندررگه کرک . بر یلدن صوڭ کامپوست اولگره‌در . بویله حاضرلنگان کامپوست برله هر تورلی باغچه یرنی یاکارتوب بوله‌در . ساچو یرنی کوزدن حاضرلرگه کرک . ساچو ایچون یرنی بویله حاضرلنور : یرنی اوّل اورتالاش بولارگه کرک . صوڭره هر بولکنی آرقلیغه آرشین یارم قدر، کیڭلکده کیسا کلرگه بولنور . اوّلگی بولکگه اوز زورلغنده بش ویرشوك تیرانلکده قاناو قازیلور . قاناودن آلنغان توپراقنی بر قریغه صالنور و قاناونڭ توبینی هم بش ویرشوك تیرانلگی بومشارتلور و بر قدر کامپوست صالنور . صوڭره آنڭ یاننده‌گی بولکنی قازوب طوپراغینی کامپوست ایله قاتشدروب اولگی قاناوغه صالنور . شوبله بر قاناونڭ طوپراغینی ایکنچیگه آوشدروب صالوب بارلور واڭ آخرغی قاناوغه‌ده اڭ اولگی قاناونڭ طوپراغینی صالنور . اگر یخشی یر اولمغاندن ساچو گه‌باچقلی ناچار یر حاضرلنگان اولسه اول یرنی قازیغاندن صوڭ کوز کونی بر قاتقاچ اول یرگه ۲ ویرشوك قدر کامپوست صالنور .

« م . ع . شاهبزده »

جزئی معلومات

داخلیه مینیسترینڭ هوبیرنالورلرغه بازدقینه‌بناء ۋولستنوی پراولینیه‌لر هم میشچانسکی پراولینیه‌لر اوز قاراماقنده اولغان کشیلرگه صوروکسز پاسپورط دفترلری ویررگه تیوشدر . صروچنی پاسپورط ایسه فقط اوشبو ماده‌لرده گنه ویریلور : ۱ — بر کشی اوزی آطاب صوراغانده، ۲ - ایر خاتونی صوراغانده یا که ۱۷ یاشکه یتمگان ایرلر، ۲۱ [illegible] ه یتمگان قزلر صوراغانده - آنلر نکاحلی اولماسه‌لر آتاآناسی‌نڭ یاکه وصیلرینڭ کورساتمکلری بوینچه آنلرغه سروچنی پاسپورطلر ویریلور . غ . و .

— حاجیلر احوالینی یخشی بلگان علی‌رضا اسملی بر ذات طرفندن «حاجیلرغه رفیق» اسمنده «بر رساله قزانده» اورنه‌ك مطبعه‌سنده باصدریلوب تاراتلمشدر . هر کتابخانه‌لرده وار . بهاسی ۱۵ تین . حج گه

وارمق نیتینه کرگان هربر کشیگه آلدن آلوب اوقومق تیوشلیدر. حج بولینه کرکلو بارچه‌سی بیان ایدلمشدر.

— دوخاونی اشلر دیپارتامینتینینک بیانینه کوره یهودیلرگه مسلمانلقغه چقمق ایچون شول یرنینک غوبرناطوری رخصت ویره آلادر.

«استا. م.»

— یاپون محاربه‌سنده وفات ایتکان نیژنی چینلرنینک یتیملری ۱۶ یاشلرینه‌قدر هر ییل خزینه‌دن ۱۸ یاکه ۲۴ صوم پاصوبیه آلورغه ممکندر. پاصوبیه الکسیوسکی گلاونی قامتیت طرفندن تعیین ایتوله‌در.

— عسکریه قانونینینک ۱۳۸ و ۱۴۰ ماده‌لری بوینچه صالداتغه قارالوچی کشیگه اوزینینک یازلغان قریه‌سینینک اوچاستقه‌سننه یاکه اوزینینک و آتا آناسینینک یورطی بری اولغان یرده یاکه اوزی توراتورغان یرده قارالورغه اختیارلیدر. اگر اول یرده اوچ آیدنده کیم تورماغان اولسه. اوزینینک یازلغان اوچاستقه‌سندن باشقه‌سنده قارالورغه تلاسه باراچق یلینینک ۱۵ نچی غنوارندن قالدرماینچه اوزینینک ژلاصتنوی پراۋلینیه‌سینه هم اوزینینک صایلاغان اوچاستقه‌سینه زیاولینیه ویرب معلوم ایدرگه تیوش. زیاۋلینیه ایله برگه صایلاغان اوچاستقه‌سننه قارالورغه پراواسی وارلقغه اوداستۆیرینیه‌ده قوبارغه تیوش.

— آول اوبشتواسندن چققان کشیلرگه ژولصتنوی اصتارشبنا طرفندن ویرلگان اوۋالنیتلنی سویدیتلستوا هم اوۋالنیه صوراب ویرلگان پراشینیه‌لر گیرباوی اصبوردن معفولردر. مینیستر فیناسنینک ۱۸۸٤ سنه ۹ نچی غنوارده اولغان ۱۷۰۵ نومرولی صیرکولاریینه مراجعت ایدیله.

— اوننچی طوم برنچی جزء قانونینینک ۱۰۶ انچی ماده‌سی بوینچه خاتونلر ایرلرندن اوزلرینینک حاللرینه واقتدارلرینه کوره نفقه صوراب محکمه‌گه مراجعت ایدرگه حقلیدر. ایر خاتوننی قوغان تقدیرده نفقه ایچون آنچه صورارغه خاتون حقلیدر. بو اش شرع ده ده شولایدر. اگر خاتون باش تارتوب کیتسه آنگا ایری نفقه تولارگه مجبور دگلدر.

احوالات عمومیه

ترکیه ـ سلطان بروسه‌گه باروب قایتدی. ترکیه خلقی پادشاهلرینینک سیاحتنی کوروب یک ممنون اولدیلر. محمود شوکت پاشا گیرمانیه‌غه عسکر مانیوراسینه چاقرلوب کیتدی. بو واقعه ترکیه ایله گیرمانیه آراسنده اتفاق یاصالا ایکان، دیه خبر چقوغه سبب اولدی.

ترکیه‌ده هر نظارتده تنسیقات اجرا قیلندی. یعنی مأمورلرنینک آرتوقلری هم نچارلری چقاریلوب کرک قدری بخشیلریغنه قالدرلدی. چقغانلر هر قایوسی رضالق ایله چقدیلر. پایتخت غزنه‌لری آوللرغه مخبرلر چقاروب آنلرنینک احتیاجلرینی درحت بیلورگه طریشه‌لر. مشروطه‌لقنینک فائده‌سینی آول خلقینه آنگلاتورلق اهلر قلورغه حکومتلرینی دعوة ایته‌لر.

حکومت آول خلقینه اوقولوق تاراتمق ایچون برمیلیون لیرا تعین ایتدی. یوز ایللی شاگرد آوروپاغه تحصیل ایچون کوندریلورگه امتحان ایتدیلر. ایسکی داخلیه هم نافعه ناظرلاری توشوب اورنلرینه باش ترکاردن و آنلر پارتیه‌سندن ناظرلر قویلدی. ترکیه نافعه ایشینه یک اهمیت ویرمکچی اولادر. معقول ایشدر.

ایران ـ مخلوع محمد علی شاه روسیه‌گه کیلورگه چقوب ایرانده تیمر یوللر یوقلقنینک ضررینی باعلاب اوزی کوردی، انزلی‌گه قدر ١٧ کون آربا ایله کلدی.

اسویچره ـ جنوه قالاسنده مصرنینک ترقیپرورلری قونغره‌س یعنی اسیزد یاصاب انگلیزلرنینک مصرده تورمقلرینه پروتیست ایتارگه، مصرنی حاضردن مستقل حکومت دیب اعلان ایتارگه و آنده اداره مشروطه کرتورگه قرار ویرمشدر. مصرلیلر آراسنده ملیت فکری قوتلنه‌در.

یونان ـ یونانستانده برده یوقغه عسکر حکومتگه قارشوب فتنه چقاردی. باش وزیرلرنی چقارغه مجبور ایتدی.

فتنه اوزنایسه‌ایللی بل حکومت سورگان یونان قرالی گیورغ نـك‌ده تختینی‌سی طاشلامق احتمالی واردر. یونانلر بو فتنه‌نی کریب یونانغه قوشلمغان سببدن چقغان ایتوب کورساتورگه طریشه‌لر. بونك ایله آوروپانك دقتنی کریب اشلرینه یاقادن جلب ایتمکچی اولالر. هر بر مملکتده قانون اساسینی بوزوب عسکرنك فتنه چقارمقی هیچ معقول اش دگلدر. یونلرنك فتنه‌لری ترکیه‌نك حربت حرکتینه هیچ بر جهتدن اوخشامیدر.

فاس — ۱۹۰۶ نچی یلده الجزائرده عقد ایدلگان معاهده بوینچه فاس‌ده ترتیب صاقلامق اشی فرانسیه ایله اسپانیاغه تابشرلغان ایدی. تیتوان عریش طرفلری اسپانیا نفوذینه؛ رباط، مزغان، صفا ومعادر طرفلری فرانسوزلر نفوذینه ویریلوب طنجه وقضابلانی هر ایکسینك آراسنده مشترك قالدرلغان ایدی.

فاسنك شمالنده اولغان سبوط وملیله کریپوستلری کوبدن اسپانیا تصرفنده اولدیقی ایچون آنگا قارشو فاسنگ الجزائر ایله طوتاش یرلرندن فرانسیه تصرفینه بر آز یر قالدرلمش ایدی.

بو ایکی حکومت فاسده ترتیب صاقلامق صلطاوی ایله آنگا بخشیلاب اورناشورغه تلادیلر. فرانسزلر فاسنك شرقندن وغربندن کوب کوب یرلرینی اشغال ایتدیلر. اسپانیالوللر بونگا قارشو اوللی اصلا تحت نفوذلرنده اولمغان « رفائر » طاغلرنده اولغان بایلقنی اشلاماك ایچون ایکی تجارة شرکتینه امتیاز ویردی. بو شرکة اسپانیا عسکرینك تحت محافظه‌سنده مذکور طاغغه تیمر یول صالا باشلادی. دیمك اسپانیا فاسده اوز یورطنن تصرف ایتکان کبی تصرف ایته باشلادی. فاس عربلرندن بونگا راضی اولماغان قابل طائفه‌سی تیمر یول اشلاگوچیلردن دورت کشینی اولتردیلر. اسپانیا حکومتی بولرنی تادیب ایتهم، دیه بتون قابل طائفه‌سینه قارشو صوغش آچدی بو صوغش بر نیچه آیلردن بیرلو دوام ایتمکده‌در.

قابل طائفه‌سی اوتکون وغیرتلی اولوب کوب قبیله‌لر ایله صوغشوب اوگرانگان یخشی [illegible] الی بر خلقدر. شونك ایچون اسپانیول[illegible] کوب ضررلر ایته‌لر. ۱٤ نچی [illegible] محاربه‌سنده اسپانیوللردن ۱٤ آفیتسار یوز صالدات ئولوب ۳۸۰ یارالانغان ایدی. ۷ نچی سنتابر محاربه‌سنده ۱٦ آفیتسار اوترلمشدر.

طبیعی اسپانیا حکومتی کچوك بر قبیله‌گه غالب کیله‌چکدر. لکن بو آرزان توشمایه‌چکدر.

اسپانیا - کچوك بر قبیلەگە قارشو مکمل بر حکومت طرفندن محاربە اعلان ایدلمك بار بارلقی اولدیقی ایچون اسپانیانڭ کوب خلقی بو صوغشغه راضی اولمادیلر. اسپانیادە فتنه باشلاندی. بارسیلونا شهری بتونلای فتنه ایچنده قالدی. عمومی زاباستوفقا اعلان قلندی. فتنەدە مڭلاب کشی ئولدی. ایکی مڭلاب جراحتلندی. ۲۹ قدر مناستر یاندرلدی

اسپانیا قارولی استقلال آلوب حربی محکمەلر آچوب عیبلولرنی قتل جزاسینه حکم ایتدردی. لکن اسپانیا داخلی فتنەدن تیز وقت چغه آلمایەچقدر.

یاپونیا - رشید افندی «بیان الحق» غزتەسینه یازغان بر مکتوبنده یاپونیا حکومتی طرفندن توکیوده مسجد صالمق ایچون اورن ویرلدکینی فقط مسجد صالمق ایچون اعانه لازم کلدکینی یازادر.

روسیه - ایمپراطور اعظم حضرتلری انگلترەدن قوناقدن قایتوب قریمغه کتدی. سلطان محمد خامس طرفندن ایلچیلر کوندریلوب ایمپیراطور حضرتلرینی قوناقغه چاقریلچقی غزتەلرده یازلمقدەدر. بو ایش ایکی حکومت آراسنده دوستلقنڭ باشی حساب ایدلمك ممکندر.

بو کونگه قدر ترکیه - گیرمانیا، ایتالیا و آفستریا اتفاق مثلثینه کیرگەمی یا که انگلترە، فرانسه و روسیه ائتلاف مثلثینه کیرگەمی کرك؟ دیه تردده تورمقده ایدی. مسلمانلر منفعتی ایچون تحت حمایەسنده مسلمانلری کوب اولغان روسیه، انگلترە هم فرانسیه اتفاقینه کرمکلری مناسبراکدر.

بخارا امیری عبدالاحد خان جنابلری طرفندن هدیه ایدلمش اورنغه ایمپراطور حضرتلرینڭ رخصتی ایله پتربورغ مسجد بناسنه باشلانمشدر. روسیه خلقی بیك اوقورغه باشلادی. هر برده مکتبلر یتماینچه قالادر. بو یل کوزگی یارمنکەلر هر برده یخشی کورینەلر. مال یتکروه آلمیلر. بو یل ایگون روسیەده اورنی ایله یخشی اولغان. عمومیله قاراغانده ایگوننڭ اوگمقی اورتەچەدن توبانرەکدر. آرش ۱٤ ٪ توباندر. شونڭ ایچون زورقوللر ایگوننی صاتارغه آشوقمیلر. صابان ایکونی اورتاچەدن ۱۲ ٪ یوقاریدر.

مکتوب و مخابره

محترم محرر افندی!

اوشبو مکتوبنی نفع عام ایچون «اقتصاد» مجلەسنه درج ایتمکگزنی اوتنەمن.

توتال اصولینی بز فقیرده اوزمزنڭ حالمزیتکانچه تجربه قلوب قارادق. یارطی دیساتینه یرنی بوراز نالاب صولی صاچدك. بورتوکنی اوطرتو مشقتلی کبك کورنگاندن اوّلا یرنی بر قات سوروب هم طرمالاب یومشارتقاننڭ صوڭنده تیگزگنه ایتوب شول مذکور یارطی دیساتینەگه ایکی پوط صولینی سیبوب

یعنی ساچوب چقدم، صوکره یدی ویرشوک آراسینی قالدروب صوقا ایله بورازنا صوزدم.

بو روشچه اشلامك بیك بیگل هم مشقتسز بولوب چقدی. چونکه بورتکلرنڭ کوملوی یالگز بورازنا صزوده تمام کوملوب یندی. ینه بورتوكگه تیشلوب چغار ایچون بورازنا توپراغی اوگفایلی روشده سیبوله‌در. یعنی اورلقلر بیك آصتاده قالمی هم هوا کیبدرراك اوسته ده اولمیدر.

بو روشچه اشلامك کوچروب اوطرتمق ایچونده بیك مصلحتلی‌در. آنڭ ایچون یومشار تولغان طوپراق آشلقنی تیرانراك اوطورتمق ایچون بنارلك درجه‌ده یومشاقدر. صوکره اوطرطا آلماغان صورتده بورازنا اصولی ایله‌ده اشکه کرتمك ممکن‌در.

صولینی ساچو ۲۵ نچی آپریلده ایدی. ماینڭ ۱۵ لرنده باشلاب کوچرمك تیوش ایدی ایسه‌ده یاوبملر اولمق سببلی ممکن اولمادی. مایڭ ۲۵ نده فرصت تاپوب اوزمزده تربیه‌لنه تورغان قز بالالرنی جیوب بارساقده اول وقت صولی کوچروچیکندن اوزغان ایدی. دورت هم بشنچی قیاقده اولوب کوچرو ممکن اولمادی فقط بورازنانی یا گادن صزو ایله کفایه‌لندك.

برنچی ایپونك ینه صزارغه واروب یرنڭ کوب اسراف اولمقندن قورقوب بورازنالار بوش قالماسون، دیوب برآز یرگه تجربه ایچون طاری سیبوب ینه بورازنادان صوقه ایله برقات یوروب چقدق. شوندن صوڭ صولی اولگرگانچه یارو (صزو) اولمادی.

برنچی ایپونده ساچلگان طاری صولی‌نی اورغانچه‌غه قدر تمام اوسوب طویدی. قاطی آشلقنی بورازنالاب ساچکانده صوڭ مرتبه صزوده آق بالی قارا طاری ساچوپك مصلحت ایکان. بونڭ تجربه‌سی بویل پك آچق کورندی. طاری‌نڭ صولی‌غه هیچ برضرری یوق شکللی کورینه‌در. چونکه توتالك‌گی آشلقنڭ طامرلری ایکی قات یارده (صزوده) یترلك درجه‌ده آستده قالادر.

مذکور بردن دورت یوز کولنه صولی اوروب آلدم. اون کولته‌سینی صوغوب اولچادم. بر پوطده ۱۸ قداق صولی بولدی. بو حسابقه کوره یارتی دیساتینه یرگه ایللی آلطی پوط توغری کیله‌در. درست بوکوب توگل لکن بزنڭ اوّل مرتبه تجربه‌مزگه کوره آزده دیب بولمی. چونکه اشمزنڭ یربنه یتمگان برارینده وار. اول یرنڭ برقات غنه سورلمکی، ایکنچی اورلقلرنڭ بورازناغه توشوب کوب هلاك اولمقی‌در. بو ییل دخی یارطی دیساتینه آرش بورازنالاب ساچدم. بویولی اورلوق آرم اولماسون ایچون صوقه‌نڭ قالاق آستینه طاقته امللب قویدم. ساچو صوڭ اولغانلقدن کوچرو اشینه دخی کرشلمادی.

«مؤذن محمدزکی محمدشین.»

اقتصاد ــ بر دیساتینه‌دن یوز اون ایکی پوط صولی آز دگلدر. آراده یتشکان طاریلرنڭ مقداربنی اعتبارغه آلدقده بو

آزدگلدر. قات قات تجربه ایتسا گزدخی کوب نوسه‌لرنی بلوب باشقه‌لرنی اوگراتورگه موفق اولورسز. بزم ایچون ایک اهمیتلیسی تجربه بولینک آچولمقیدر.

◆◆ استرخان غوبرناسینک شمال طرفینده تساریتسین دن یوغاری ڨولغه‌صوینددن بر تارماق مشرقغه طابا آیریلوب آغادر. اوشبو طارماقغه « آحطوبا » دیلر. آحطوبا بوینده بیژدوءنوی، سیربدنی، زاپلاونی بختیار، پریشیب، مالاینکه همه تساریتینقه غورد اسملی آولـلر تزلمشدر. بونلردن بختیار، مالایفکه کلا وتساریتینقه نک ثلثی مسلماندر. بختیار قریه‌سنک زراعت یرلری بیک ایرکن هر جان باشنه ۱۵ ار دوش حساب ایدیله‌در. پچانلک « زایمش » لری تاغن مول بولوب اوستنه آحطوبا صووندن همده باشقه زور زور کوللرده، تورلی بالقلر ایله طولیدر. یل صاین یالغز بالق طوتار ایچون کول وصولرنی کورشی پریشیب نک « کریشین » ناملی روس سوداگرینه اوچمک صوم برابرینه اجاره‌گه بیره‌لر. اشبو بالقدن گریشینلر ایکیله‌ب فائده آلالر، دیلر. شولوق صولردن واق ناکیتکه ایله اوزارینه بالق طوتارغه رخصت بولوب آول خلقی جای بویی یماراك بالق توتالر. موندن باشقه بوزا یمشده حسابسز کوب قراورده‌گی بولادر. جون وقانات صالدیغی وقت ناپاق ایله صوغوب طوتالر. بونک اوستینه قش یاغارلق قامش وچبق شول زایمشده اوسمکده در. شولایده بختیار خلقی مونک ایله قالمی خلق عموما پلانتاتوردر (باغچه‌چی). مارت باشی ایله آپریلگه قدر هر کون بر نیچه عائله تیالوب یورطنی بیکلاب پلانتاسلرینه بارالر. هر عائله بر شهر بابر آول یاقننده بر نیچه دیساتینه یر آریندوات ایتکان بولادر. مارت وآپریلده کیلوب طوتونا باشلیلر. کاپستە ایچون اورلقدن « رصاد » یتشدره‌لر. بو خلقنک اینک کوب مشغول بولغان اشی کاپستە اشیدر. موندن صوک برەنگی چه‌چلور. بونک ایله برابر قیار، قاون، کیشر، صوغان دخی اشلنور. حتی بعض طرشراقلری بوروچ پیتروشقه پامادور کبی یاشلچه یتشدیروب صاتادر. کاپستە ایسه قرق ایللی منک باشلاب یتشدیرله‌در. بو خلقنک اینک کوب مشغول بولغان یری صمار غوبیرناسی اولوب، ناوی اوزەن، مالو اوزەن، نیکالایسکی غورد اطرافلرنده حتی هر قریه‌ده دیورلک بختیار خلقی پلانتاسنی اوچراتمق ممکندر. صماردن باشقه صاراتوف، راستوف، ناوو چیرقاسسکی، آسترخان غوبیرنالرنده، قوبانسکی، اوبلاستلرغه بختیار پلانتاتورلری جایلمشدر. جنوب شرقی تیمر یولینک « ماروز » استانسه‌سنده بختیار پلانتاسلری قرقلاب بار. پلانتاسلر عموما صو وکول بویلرینه یاکه یازغی قارنی بومالریله طوتوب صنعی کول یاصاب شونک یانینه قورلادر یاشلچه‌لرنی قاناو ایله آغزوب صولیلر. بونک ایچون چیه‌ر دیبلگان مخصوص چیلـکلر به‌یله‌گان ماشینه‌نی آط وتوه ایله أیلاندرب صونی بوقاره قاناوغه صالدروب آندن کیک یرلرگه آغزه‌لر. بو صولق بللرده پاراوای ماشینا

ایله صوچقارتا باشلادیلر. حاضرنده یدی
سکز کمسه ده پاراوای ناصوصلر
بار. بونڭ نظارتنی ایچون ۲۵
صوم وظیفه ایله ماشینیست
طوتالر، بونلرده پلانتاس اشی ایچون،
خدمتچی‌ده قیمت حق آلادر. اشلی
بلگان اشچیلر یوز ایللی صومغه قدر
آلادر. خدمت مدتی‌ده سکز آیلاب بولا.
پلانتاسچیلر بیك ضرور راصخودقه
کره‌لر. بولارغه هر دیساتینه‌سی اورتا
حسابدن یوز صومغه توشه‌در. اورتا
حاللی‌لری دورت بیش اون دیساتینه
اشلی، زورراق قوللری ایللیکگه قدر
اشلی. ایکی اوچ مڭ راصخودغه
کرونی، یکرمی اوتوز پراسینت ایله
بورچقه آلونی بختیار خلقی زوراشکه
صانامی (بونلر ایچون واق بورچ
شرکتی بیك پارار ایدی بولسه اکن،
بولسه!) کوز فصلنده یتشکان برهنگی
کاپوسته، پامادور، قیارنی صاتوق
ایچون یقینده اوتملی بازار بولماسه
قرق ایللی چاقرمغه‌ده بارالر. بعضا ڤاغون
ایله یباره‌لر. اوشبونڭ سببندن هر پلانتاسچك
بازارلی وخلق کوبراك برنی قازیدر.

بو خلق یاز، جای بو کسب ایله
مشغول اولوب کوزلکده عالبا شاقتیغنه
آقچه ایله آولغه قایتالر. ایکی اوچ
یوز فائده‌نی طابش دیب بلمیلر. بیش
یوزدن ایکی اوچ مڭلرگه قدر آقچه
ایله کیله‌لر، اکرده طابش ایته آلماسه
اول قشنی پلانتاسده اوتکاره‌لر. عمومی
آفتلر بولارغه‌ده تیمی قالمی. بعضا
کاپوسته‌نی بوزصوغا، بعضا قورت توشه،
بعض سنه‌لرده بهاسی بولمی.

کاپوسته بهاسی اورتا حسابدن ٤ صومغه
صاتلسه خوش! بعض بختسز یللرده یوزین
ایللی تینگه صاتدقلرینی سویلیلر. بناءً
علیه بو خلقده بایلق یارلیلق یراق یوز
شمیلر. بونڭ اوزرینه اوشبو صوڭغی
یللرده بو کسبکه رسی خاخول خصوصا
بلغار خلقی اهمیت بیره باشلادیغندن بولار
نڭ سودالرینه سکته بولور احتمالنده
سویلوچیلر بار. بلغارلر ایسه ایقانومیه
بیك ماهر بولوب آز راصخود ایله تورلی
سبزوات یتشدره بلدکلرندن بریمش اوکما
سه ایکنچیسندن فائده‌لنوب نیچکده
بازارنی قولدن اچقندرمیلر.

بختیار اهالیسی سنتابر واوکتابر
چیسلالرنده قایتوب تمام آولغه جیولالر.
عموما یوز مکدن آرتق آولغه آقچه
کیلگان بولا. فقط قش بویی تیك یاتدقلر-
ندن، سودا وهنر اهلی اوزلرندن بولمیچه
کورشی روسلردن تگوچی، بالتاچی،
تیمرچی، ایلکچی، چیلکچی، صاتوچی،
آلوچی سوداگرلر کیلوب بار بایلقنی
راحت راحت طاشیلر. بونڭ ایله برابر
اوزلرنده اقتصاد برده یوق. کیترگان
آقچه نه قدر بولسه‌ده یازغه قدر اسراف
بولوب بته. ایکنچی یل ینه ۲۰ ـ ۳۰
پراسینتقه اش تره‌له. علوم معارفنڭ
دخی بونلرده صیبیق ایکی اوچ مکتبنڭ فقط
برسی اصول صوتیه ترتیبیله بولنوب باشقه‌لری
شول ایسکی پوصقی ترتیبده اولدیغندن بلنور.

بختیارلی قرداشلرنڭ تیزدن احوال
زماندن خبر آلوب زمانچه کسب
وسودا ایدوب علوم معارف تحصیلیله
کیلچك حیات نزاعلرنده مغلوب بولماو-
لرینی توصیه ایتامز. «معلم عارفجان ولیدی.»

« کریموف، حسینوف و شرکاسی » نڭ پاراوای مطبعه‌سی اورنبورغده.
ТИПО-ЛИТ. Т-ВА КАРИМОВЪ, ХУСАИНОВЪ И КО.